Hoe voorkomen we uitval van chronisch zieken uit werk?

Erasmus MC
Universitair Medisch Centrum Rotterdam
Erasmus

umcg

ZonMw

*AKC
Arbeidsdeskundig Kennis Centrum

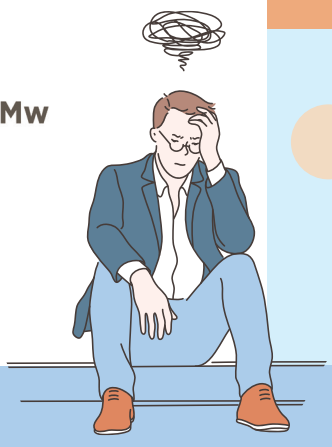

Achtergrond: chronische ziekte en uitstroom uit werk

Steeds meer werknemers krijgen te maken met een chronische ziekte. Als gevolg van de chronische ziekte hebben deze werknemers een verhoogd risico om uit werk te stromen. Zij kunnen werkloos of arbeidsongeschikt raken of kiezen voor een vervroegd pensioen. Tot op heden is onderzoek naar risicofactoren voor uitstroom uit betaald werk voornamelijk gericht op werknemers in het algemeen, zonder specifieke aandacht voor werknemers met een chronische ziekte.

Eerder onderzoek bij een gezonde populatie laat zien dat ongezond gedrag en ongunstige werkomstandigheden van invloed is op uitstroom uit betaald werk. Onvoldoende lichamelijke activiteit en ernstig overgewicht vergroten het risico op arbeidsongeschiktheid. Daarnaast zijn onder andere een hoge fysieke werkbelasting en lage sociale steun risicofactoren voor uitstroom uit betaald werk. Als werkomstandigheden verslechteren kan dit leiden tot een verslechtering in de gezondheid van de werknemers en een hoger risico op ziekteverzuim.

Behoud van werkvermogen is essentieel voor duurzame inzetbaarheid. Mensen met een chronische ziekte dalen gemiddeld sterker in werkvermogen naarmate ze ouder worden. Gezond gedrag en gunstige werkomstandigheden dragen bij aan het werkvermogen.

Steeds meer werknemers krijgen te maken met een chronische ziekte.

Behoud van werkvermogen en gezondheid is essentieel voor duurzame inzetbaarheid.

Doel van dit project

Dit project heeft als doel om inzicht te krijgen in de bijdrage van(on)gunstige werkomstandigheden en (on)gezond gedrag aan een verbetering van het werkvermogen en het verkleinen van de kans op uitstroom uit werk bij werknemers met een chronische ziekte. Verder onderzoeken we in dit project wat de bijdrage van deze factoren is aan uitstroom uit werk bij werknemers met specifieke chronische ziekten.

Werknemers met een chronische ziekte die verslechteren in werkomstandigheden zien een verslechtering in zowel hun gezondheid als hun werkvermogen.

CONCLUSIES

Ongezond gedrag en ongunstige werkomstandigheden spelen een rol bij een verminderd werkvermogen, een slechtere gezondheid, en bij uitstroom uit werk bij werknemers met een chronische ziekte

Een opeenstapeling van ongezonde gedragingen of negatieve werkfactoren vergroot de kans verder op uitstroom uit betaald werk bij werknemers met een chronische ziekte.

Of iemand op individueel niveau uitvalt naar werkloosheid of arbeidsongeschiktheid is niet goed te voorspellen, en daarom moet er vooral gekeken worden naar risicofactoren op populatieniveau.

4 deelprojecten

1

Invloed van ongezond gedrag op uitstroom uit werk

Lifelines Cohort Studie

2

Invloed van verandering in werkomstandigheden op uitstroom uit werk

STREAM cohort

3

Invloed van veranderingen in werkomstandigheden en gezond gedrag op veranderingen in werkvermogen en gezondheid

STREAM cohort

4

Ontwikkeling en validatie van een predictiemodel voor uitstroom uit werk via werkloosheid en arbeidsongeschiktheid

Lifelines Cohort Studie

DEFINITIES

Arbeidsparticipatie:
Werknemers die deelnemen aan het arbeidsproces, ongeacht het aantal uren.

Leefstijlfactoren:

- BMI (kg/m2)
- Roken (ja/nee)
- Bewegen (voldoende beweging van 30 minuten matig/intensief)
- Voeding (fruit en groente)
- Alcohol (ja/nee)

Uitstroom uit werk:
Uitstroom uit werk is bepaald op basis van de uitkering die iemand krijgt. Hiermee onderscheiden we werknemers die arbeidsongeschikt worden, werkloos, vervroegd met pensioen gaan, en werknemers die economisch inactief worden (zij krijgen geen uitkering hebben geen inkomen uit betaald werk).

Werkomstandigheden:

- Fysieke werkbelasting
- Psychosociale werkbelasting (psychologische en emotionele werkeisen, autonomie, sociale steun)
- Waardering op het werk

DEELPROJECT 1

Invloed van ongezond gedrag op uitstroom uit werk

Wat is de invloed van ongezond gedrag op uitstroom uit werk bij mensen met een chronische ziekte?

Doel van het onderzoek

- Inzicht krijgen in de invloed van ongezond gedrag op uitstroom uit werk bij mensen met een chronische ziekte.
- Inzicht krijgen in de invloed van een opeenstapeling van ongezonde gedragingen op uitstroom uit werk bij mensen met een chronische ziekte.
- Inzicht krijgen of deze effecten verschillen tussen mannen en vrouwen en tussen verschillende sociaaleconomische achtergronden.

Doelgroep

Werknemers met een veel voorkomende chronische ziekte, namelijk het hebben van cardiovasculaire aandoeningen, COPD, depressie, diabetes of reuma.

Dataset

De Lifelines cohortstudie en biobank met meer dan 167,000 deelnemers in drie noordelijke provinciën van Nederland (2006–2013) is gelinkt aan gegevens over werkstatus van CBS. Gezondheid is bepaald aan de hand van klinische metingen, vragenlijsten, medicijngebruik, en interviews. Er waren 11,467 werknemers met een chronische ziekte. Ongezond gedrag was gedefinieerd als fysieke inactiviteit, roken, een ongezond dieet met een lage groente- en fruitinname, een hoge alcoholinname en obesitas. Uitstroom uit betaald werk was gebaseerd op maandelijkse informatie over arbeidsstatus. Uitstroom routes waren werkloosheid, arbeidsongeschiktheid, vroegpensioen en economische inactiviteit.

Belangrijkste bevindingen

Roken en ongezonde voeding verhogen de kans op zowel werkloosheid als arbeidsongeschiktheid. Daarnaast zorgt obesitas voor een verhoogde kans op arbeidsongeschiktheid

Een opeenstapeling van ongezonde gedragingen leidt tot een toename in de risico op uitstroom uit werk. Dit is vooral duidelijk te zien bij het risico op arbeidsongeschiktheid: het risico hierop is verdubbeld voor mensen die 5 of meer ongezonde gedragingen vertonen.

Er zijn geen duidelijke verschillen in de effecten tussen mannen en vrouwen of tussen mensen met verschillende sociaaleconomische achtergronden.

DEELPROJECT 2

Invloed van verandering in werkomstandigheden op uitstroom uit werk

Wat is de invloed van veranderende werkomstandig-heden op uitstroom uit werk bij mensen met een chronische ziekte.

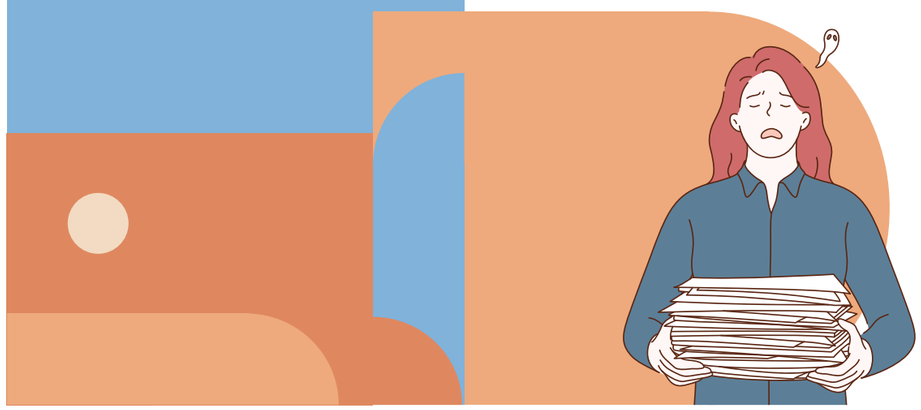

Doel van het onderzoek

- Inzicht krijgen in de invloed van veranderende werkomstandigheden op uitstroom uit werk bij mensen met een chronische ziekte.
- Inzicht in de invloed van een optelsom van ongunstige werkomstandigheden op uitval uit werk bij mensen met een chronische ziekte.

Doelgroep

Werknemers met een veelvoorkomende chronische ziekte, namelijk diabetes, hart- en vaatziekten, maag of darmstoornissen, psychische klachten en aandoeningen, aandoeningen aan het bewegingsapparaat of aandoeningen aan de luchtwegen (astma, bronchitis, emfyseem).

Dataset

STREAM, een Nederlandse cohortstudie bij werknemers, werklozen en zelfstandigen van 45 tot en met 64 jaar. Deelnemers hebben 7 online vragenlijsten ingevuld, in de jaren 2010–2013 en 2015–2017. De data van STREAM is gekoppeld aan gegevens over werkstatus van CBS. Op basis van de jaarlijkse metingen hebben we vastgesteld of er een verandering van werkomstandigheden plaatsvond. Deze studie bevat 4,820 werknemers met een chronische ziekte.

Belangrijkste bevindingen

Werknemers die een toename in emotionele taakeisen of een afname in sociale steun ervaren vallen eerder uit werk. Een afname in fysieke werkbelasting lijkt gerelateerd aan het verkleinen van de kans op uitval uit werk.

Een afname in taakeisen vergroot de kans op uitval uit werk.

Bij een stapeling van negatieve veranderingen van werkomstandigheden zien we een stapsgewijze toename van de kans op uitval uit werk.

DEELPROJECT 3

Invloed van veranderingen in werkomstandigheden en gezond gedrag op veranderingen in werkvermogen en gezondheid

Wat is de mate waarin werkomstandig-heden en gezond gedrag samenhangen met werkvermogen en gezondheid?

Doel van het onderzoek

- Inzicht krijgen in de mate waarin werkomstandigheden en gezond gedrag samenhangen met werkvermogen en gezondheid.
- Inzicht krijgen in de mate waarin verbeteringen en verslechteringen binnen individuen in werkomstandigheden en gezond gedrag in een bepaalde periode samenhangen met veranderingen in werkvermogen en gezondheid in dezelfde periode.
- Inzicht krijgen in de mate waarin de effecten van veranderingen binnen individuen verschillen naar opleiding en naar aanwezigheid van chronische aandoeningen op baseline.

Doelgroep

Werknemers die ten minste een keer een verandering in werkomstandigheden of gezond gedrag hebben ervaren tussen meetmomenten. Daarnaast is de invloed van veranderingen onderzocht voor verschillende opleidingsniveaus en voor mensen zonder en met chronische aandoeningen op baseline.

Dataset

STREAM, een Nederlandse cohortstudie bij werknemers, werklozen en zelfstandigen van 45 tot en met 64 jaar. Deelnemers hebben 7 online vragenlijsten ingevuld, in de jaren 2010–2013 en 2015–2017. Fysieke (fysieke werklast) en psychosociale (psychologische en emotionele werkeisen, autonomie, sociale steun) werkomstandigheden en gezond gedrag (roken, fysieke activiteit, BMI) zijn de determinanten in deze studie. De uitkomstmaten betreffen werkvermogen en ervaren gezondheid.

Belangrijkste bevindingen

Werknemers met slechtere werkomstandigheden en een ongezondere leefstijl hebben vaker een slechter werkvermogen en slechtere gezondheid.

Werknemers die verbeteren in werkomstandigheden nemen toe in werkvermogen in dezelfde periode. Dit is met name het geval bij werknemers met een chronische ziekte.

Werknemers die gezonder gaan leven (meer beweging, lager BMI) verbeteren in gezondheid in dezelfde periode. Dit is met name het geval bij werknemers met een chronische ziekte.

Werknemers die verslechteren in werkomstandigheden en ongezonder gaan leven ervaren een verslechtering in gezondheid en werkvermogen in dezelfde periode.

DEELPROJECT 4

Ontwikkeling en validatie van een predictiemodel voor uitstroom uit betaald werk via werkloosheid en arbeidsongeschiktheid

Wat zijn de voorspellers voor uitstroom uit werk naar werkloosheid en arbeidson-geschiktheid bij mensen in de algemene werkende populatie?

Doel van het onderzoek

- Inzicht krijgen in voorspellers voor uitstroom uit betaald werk naar werkloosheid en arbeidsongeschiktheid bij mensen in de algemene werkende populatie.
- Inzicht krijgen of de voorspellers voor uitstroom uit betaald werk verschillen voor mensen met vijf veelvoorkomende chronische aandoeningen.

Doelgroep

Werknemers uit de algemene werkende populatie en werknemers met een van de volgende vijf veel voorkomende chronische ziekte: cardiovasculaire aandoeningen, COPD, depressie, diabetes en reuma.

Dataset

Data van de Lifelines Cohort Studie (n=55,950) is gelinkt aan gegevens over werkstatus van CBS. Uitstroom uit betaald werk was gebaseerd op maandelijkse informatie over arbeidsstatus. Potentiële voorspellers van uitstroom waren sociaal demografische factoren, chronische aandoeningen, gezondheidsgedrag, en werkomstandigheden. Chronische aandoeningen zijn bepaald aan de hand van klinische metingen, vragenlijsten, medicijngebruik, en interviews. Sociaal demografische factoren, gezondheidsgedrag en werkomstandigheden zijn zelf-gerapporteerd. Als validatie zijn de analysen herhaald in STREAM, een Nederlandse cohortstudie bij werknemers, werklozen en zelfstandigen van 45 tot en met 64 jaar.

Belangrijkste bevindingen

Vrouw zijn, een laag opleidingsniveau, depressie, roken, zwaar overgewicht, en weinig ontwikkelingsmogelijkheden en sociale steun op werk zijn voorspellers van werkloosheid en arbeidsongeschiktheid. Weinig betekenisvol werk en weinig fysieke activiteit verhogen tevens het risico op werkloosheid, terwijl alle chronische aandoeningen het risico op arbeidsongeschiktheid verhogen.

Omdat er maar relatief weinig werknemers uitvallen uit werk, voorspelt dit model beter wie niet uitvallen dan wie er wel uitvallen. De voorspellingsnauwkeurigheid stijgt wanneer het risico op uitstroom voor een specifieke chronische ziekte wordt berekend, maar het blijft laag. Het is daarom aan te bevelen te kijken naar risico's op populatieniveau.

Minder uitval van chronisch zieken op werk door gezond gedrag & gunstige werkomstandigheden

Om **uitval te verminderen** op het werk is het nodig om ongunstige werkomstandigheden te voorkomen en een gezonde leefstijl te stimuleren.

Chronisch zieken hebben een **hoger risico** om uit werk te stromen door werkloosheid, arbeidsongeschiktheid of vervroegd pensioen.

Chronisch zieken op de werkvloer

Mensen met hart-en vaatziekten, COPD, depressie, reuma, diabetes, psychische aandoeningen, of maagdarmproblemen.

Gezond gedrag

Genoeg groente en fruit, niet roken, geen alcohol, voldoende beweging en een gezond gewicht.

Gunstige werkomstandigheden

Lage fysieke of mentale werkbelasting, goede sociale steun, controle over het werk.

Werknemers met een goede gezondheid en goed werkvermogen

Uitstroom

Ongunstige werkomstandigheden

Hoge fysieke of mentale werkbelasting, lage sociale steun, weinig controle over het werk.

Ongunstige werkomstandigheden en ongezond gedrag zijn belangrijke **factoren die de uitstroom vergroten.**

Ongezond gedrag

Roken, overgewicht, inactiviteit, alcohol, te weinig groenten en fruit.

Vervroegd pensioen

Arbeidsongeschiktheid

Werkloosheid

Tip voor werkgevers

Ga het gesprek aan met personeel dat dreigt uit te vallen als gevolg van een chronische ziekte.

Bespreek de gezondheid, motiveer gezonde leefstijlkeuzes, bespreek de werkbelasting en bevorder de sociale steun op de werkvloer.

Erasmus MC Universitair Medisch Centrum Rotterdam

umcg

Contact: *dr. Karen M. Oude Hengel, k.oudehengel@erasmusmc.nl*
UMCG: *Prof. dr. S. Brouwer, dr. S. van Zon, P. Ots*
Erasmus MC: *Prof dr. A. Burdorf, dr. K. Oude Hengel, dr. S. Robroek, J. Schram*

Dit project is gefinancieerd door ZonMw (projectnummer 531001416)

Infographic: The Online Scientist